

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie Overijssel

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

24 april 2009 / rapportnummer 2066-157

1. OORDEEL OVER HET PLANMER

1.1 Inleiding

De provincie Overijssel stelt een Omgevingsvisie Overijssel op. Deze visie moet de beleidsterreinen van het streekplan, het waterhuishoudingplan, het milieu-beleidsplan en het provinciaal verkeer- en vervoerplan in één integrale visie bundelen en meer samenhang creëren. De visie moet antwoord geven op de ruimtelijke beleidsvragen, die mede onder invloed van klimaatverandering en sociaal-economische ontwikkelingen in de periode tot 2020, en met een doorkijk tot 2040, op de provincie afkomen. Het beleid is uitgewerkt volgens de sturingsfilosofie van de (nieuwe) Wet ruimtelijke ordening (Wro) en is vastgelegd in het bijbehorende instrument van de provinciale Omgevingsverordening. Met deze verordening geeft de provincie aan welke elementen van het provinciale beleid door moeten werken in bestemmingsplannen, beheersverordeningen en projectbesluiten.¹ De provincie stuurt via de nieuwe filosofie niet meer op concrete activiteiten en locatiekeuzes, maar op duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit. Het abstractieniveau en de informatie uit het milieueffectrapport voor het plan (planMER) sluiten aan bij deze nieuwe werkwijze en de Commissie heeft hier in haar advies zoveel mogelijk rekening mee gehouden.

Er is een planMER opgesteld dat is gekoppeld aan de besluitvorming over de omgevingsvisie en dat op hoofdlijnen de milieueffecten van het nieuwe omgevingsbeleid beschrijft.

1.2 PlanMER

In het planMER zijn twee 'alternatieven' uitgewerkt:

1. de 'Trendvariant' met de autonome ontwikkeling. Deze variant geeft antwoord op de vraag hoe Overijssel er over 10 à 20 jaar uitziet als er geen nieuwe omgevingsvisie wordt gemaakt en het bestaande beleid wordt voortgezet;
2. de 'Beleidsvariant', waarin bestaand beleid wordt gecontinueerd en aangevuld met nieuw beleid om de doelstelling van duurzame ontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit te realiseren.

Voor de Trendvariant en de Beleidsvariant is beoordeeld of de beleidsdoelen worden gerealiseerd en of de ontwikkelingen de goede kant op gaan. Het planMER concludeert zelf dat dit inderdaad het geval is, maar geeft ook aan dat er ondanks het nieuwe beleid ook in de toekomst knelpunten blijven bestaan. Thema's waarop de provincie beleidstekorten signaleert zijn: 'Veiligheid en gezondheid', *basiskwaliteit*, 'Energie, aandeel duurzaamheid' en 'Natuur, Natura 2000-gebieden abiotische randvoorwaarden'.

Tijdens de toetsing heeft de Commissie nieuwe informatie ontvangen over verkeer en vervoer, de milieueffecten van verkeer en vervoer, de omgevings-

---

¹ Zie ontwerp provinciale omgevingsverordening artikel 1.1.1.

verordening en bijlagen bij deze verordening.² De Commissie heeft deze informatie betrokken bij haar toetsing.

- De Commissie adviseert de later beschikbaar gekomen milieu-informatie te betrekken bij de besluitvorming over de omgevingsvisie, de verordening en de daaraan gekoppelde investeringsagenda.
- De Commissie adviseert deze aanvullende informatie zo spoedig mogelijk ter inzage te leggen.

1.3 Oordeel van de Commissie m.e.r.

De Commissie is van oordeel dat met het planMER en de later beschikbaar gekomen documenten de **essentiële informatie** aanwezig is voor de besluitvorming over de omgevingsvisie.

De Commissie is positief over het doorlopen proces van de totstandkoming van het planMER en de omgevingsvisie. De resultaten uit het planMER zijn stapsgewijs gebruikt bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie. De milieu-informatie is gebruikt om de beleidsvariant verder uit te werken. De onderbouwing van de keuzes en het gebruik van de milieu-informatie daarbij is echter niet altijd even expliciet en transparant uitgewerkt in de diverse documenten. Dit wordt mede veroorzaakt doordat een deel van de milieu-informatie pas later beschikbaar is gekomen. De Commissie constateert dat deze informatie een toegevoegde waarde levert bij de onderbouwing van de omgevingsvisie en de besluitvorming over de omgevingsvisie. Daarnaast kan deze informatie ook ingezet worden bij de verdere uitwerking van het ruimtelijke beleid. De volgende positieve punten van het planMER wil de Commissie daarbij specifiek noemen:

- het planMER brengt scherp in beeld waar de beleidstekorten worden gesignaleerd. Die vormen tevens de aandachtspunten voor de uitwerking in projecten en programma's en in de monitoring. Het MER bevat een bijlage met lopende m.e.r.-projecten in de provincie. Wat de consequenties zijn van het nieuwe beleid is niet voor alle lopende projecten in voldoende mate duidelijk gemaakt;
- de studie 'Bereikbaarheid in Overijssel' geeft op een leerzame en illustratieve wijze inzicht in de verkeerseffecten van de beleidsvarianten. De informatie is toegankelijk en steekt in op het juiste strategische niveau;
- de Catalogus gebiedskenmerken bevat goed geïllustreerde informatie over de ambities die de provincie heeft met de ruimtelijke kwaliteit en de wijze waarop concrete besluiten moeten worden uitgewerkt in de verschillende gebieden van Overijssel.
- de Waterbijlage is een goed geschreven document en een nuttig naslagwerk bij de verdere uitwerking van het waterbeleid in de provincie.

Op basis van de opgaven en kansen die provincie voor zichzelf heeft gesignaleerd en de uitkomsten van het planMER concludeert de Commissie dat het nieuwe beleid inderdaad onvoldoende extra bijdrage levert aan een aantal beleidsambities.

De Commissie gaat daarom in de toelichting op het oordeel in op de vraag hoe om te gaan met de gesignaleerde knelpunten en dilemma's voor:

- duurzame ontwikkelingsbeoordeling;
- Natura 2000-gebieden en de problematiek rond atmosferische depositie van verzurende en vermestende stoffen;

---

² Zie bijlage 1 voor een volledig overzicht van de documenten die de Commissie heeft betrokken bij haar toetsing.

- veiligheid en gezondheid in relatie tot verkeer en vervoer;
  - energie en klimaat.
- De Commissie adviseert de aanbevelingen uit dit advies te betrekken bij de besluitvorming over de omgevingsvisie, de verordening en de daaraan gekoppelde investeringsagenda.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Beoordelingskader duurzaamheidsindicatoren.

De Commissie constateert dat de duurzame ontwikkelingsbeoordeling is ingevuld vanuit de domeinen welvaart, welzijn en natuur met een groot aantal indicatoren. Daarbij is het uitgangspunt dat verbetering in het ene domein niet ten koste mag gaan van kwaliteiten in één of beide andere domeinen. De Commissie constateert dat de provincie hierin niet in alle opzichten slaagt. Het rapport 'Bereikbaarheid in Overijssel' geeft aan dat de modal split van trendvariant naar beleidsvariant verder verschuift in de richting van de auto, ten koste van OV en fiets, hetgeen in relatie tot de duurzaamheids doelstellingen op het gebied van veiligheid en gezondheid niet wenselijk is. Het planMER geeft niet aan of deze negatieve trend via sturing op provinciaal niveau kan worden gekeerd. Hier kan een rol van de provincie liggen, onder andere bij de afstemming tussen gemeenten over investeringen in het (langzame) verkeerswegennet en het openbaar vervoer, en investeringen en keuzes in de ruimtelijke ordening en economische ontwikkeling. De Commissie constateert, dat er in de omgevingsvisie geen terugkoppeling heeft plaatsgevonden tussen de keuzes op het gebied van verkeer en vervoer en ruimtelijke ontwikkeling, hoewel het planMER en de daarbij beschikbaar gekomen informatie daar wel bouwstenen voor hebben geleverd.

Hoe de duurzame ontwikkeling nu gaat worden geborgd binnen plannen en projecten blijft onduidelijk. Dit zou bijvoorbeeld mogelijk zijn via de in de verordening genoemde SER-ladder, als poging om bundeling en inbreiding af te dwingen. Het ontbreekt hier echter aan een helder afwegingskader om bij afwijkingen te kunnen toetsen.

Tot slot constateert de Commissie dat de criteria 'elders' en 'later' niet respectievelijk te beperkt in de duurzaamheidsbeoordeling zijn betrokken.

- De Commissie adviseert het instrument van de duurzame ontwikkelingsbeoordeling verder uit te werken en in te zetten bij de beoordeling van plannen en projecten.

2.2 Gezondheid en veiligheid

Als belangrijkste parameters voor de basiskwaliteit gezondheid en veiligheid worden de effecten van verkeer op de leefomgeving beschouwd. Deze effecten worden in kaart gebracht in de rapportage 'Duurzaamheidseffecten Verkeer Omgevingsvisie Overijssel'³. Daaruit blijkt, dat de toenemende ruimtelijke spreiding een belangrijke oorzaak is van de toenemende mobiliteit. Uit de gegevens van de rapportage wordt duidelijk dat in de Beleidsvariant het aantal autokilometers ten opzichte van de Trendvariant verder toeneemt. Met dit uitgangspunt kan de Commissie de positieve conclusies voor lucht en ex-

³ De Commissie heeft deze informatie aanvullend op het planMER ontvangen, rapportage d.d. 16 maart 2009.

terne veiligheid in de tabel 3 op pagina 15 niet plaatsen. Daarnaast mist de Commissie in deze beoordelingstabel de beoordeling van de aspecten verkeersveiligheid, CO₂-emissie en externe veiligheid onderverdeeld in plaatsgebonden risico en groepsrisico.

De verkeerseffecten op lucht, geluid en externe veiligheid worden vertaald naar doelbereik voor veiligheid en gezondheid. Een onderbouwing van deze vertaling naar gezondheidseffecten ontbreekt echter en er vindt alleen toetsing aan normen en grenswaarden plaats. Indien er daadwerkelijk toetsing aan effecten van volksgezondheid plaatsvindt krijgt de bijdrage van verkeer aan de totale uitstoot van NO_x van 10% en van PM₁₀ van 5% ook een andere waardering, omdat deze uitstoot over het algemeen plaatsvindt in gebieden met een hoge bevolkingsconcentratie.

De Commissie concludeert dat de beleidsintenties op het gebied van veiligheid en gezondheid niet worden gehaald. De (achtergrond)informatie uit het planMER en de bereikbaarheidsstudie zijn niet ten volle gebruikt om concrete bestuurlijke acties te ondernemen en de ingezette beleidskoers te wijzigen of aan te scherpen op de ontwikkeling van de gesignaleerde knelpunten. Dit wordt mede veroorzaakt door de planning waarbij noodzakelijke informatie⁴ pas in maart 2009 gereed is gekomen en daardoor geen volwaardige rol heeft gespeeld bij het opstellen van de Omgevingsvisie en het planMER en de alternatieven en keuzes die daarin worden beschreven.

- De Commissie adviseert om ten behoeve van de besluitvorming over de omgevingsvisie een beleidsscenario uit te werken waarmee wordt voldaan aan de beleidsintenties op het gebied van veiligheid en gezondheid.

2.3 Natura 2000

In het planMER wordt geconcludeerd dat er significant negatieve gevolgen zijn op de Natura 2000-gebieden, deze effecten worden zowel in de autonome ontwikkeling (Trendvariant) geconstateerd als in de Beleidsvariant.

In de huidige situatie wordt de kritische depositiewaarde (voor verzurende en vermestende stoffen) van deze gebieden al overschreden. Een toename van de emissie van stikstofverbindingen wordt veroorzaakt door verkeer, industrie en veehouderij. Ten opzichte van de Trendvariant vertoont de Beleidsvariant weliswaar een positieve trend, maar ten opzichte van de huidige situatie is sprake van een toename van de depositie. Dit betekent dat niet kan worden uitgesloten dat depositie van verzurende en vermestende stoffen op de Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel en omgeving verder toeneemt, daardoor zijn significant negatieve gevolgen niet uit te sluiten.

De Commissie constateert dat er ondanks deze conclusies geen passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgesteld in het kader van de besluitvorming over de omgevingsvisie. Weliswaar initieert de Omgevingsvisie niet direct nieuwe activiteiten met een negatieve invloed op de Natura 2000, maar het nieuwe beleid is wel kaderstellend voor bestemmingsplannen, beheersverordeningen en projectbesluiten die nieuwe activiteiten mogelijk maken. Het in de omgevingsvisie voorgestelde beleid geeft geen op-

---

⁴ Zoals de rapporten de 'Bereikbaarheid in Overijssel' en de 'Duurzaamheidseffecten Verkeer Omgevingsvisie Overijssel'

lossing voor de problemen rondom natuur (o.a. veehouderijen met atmosferische depositie).⁵

De Commissie vindt het een gemiste kans dat het planMER en de Omgevingsvisie niet zijn gebruikt om (een begin te maken met) de aanpak van de problemen van atmosferische depositie op Natura 2000-gebieden. Juist een bovengemeentelijke, gebiedsgerichte aanpak kan een bijdrage leveren aan de noodzakelijke reductie van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

De Commissie merkt op dat de provincie een belangrijke coördinerende rol zal moeten blijven spelen in deze problematiek, omdat zij verantwoordelijk is voor de toetsing van de het Natura 2000 beleid. Als er een gebiedsaanpak op provinciaal niveau wordt uitgewerkt dan zal de aanpak op het lagere bestuurlijke niveau eenvoudiger zijn.

- De Commissie adviseert gebiedsgericht te zoeken naar een oplossing voor de overmaat aan stikstof depositie op Natura 2000-gebieden. Hierbij moeten de bijdragen van de verschillende sectoren (verkeer, industrie, veehouderij) niet separaat maar in samenhang worden gezien.

- De Commissie wijst erop dat door het ontbreken van de passende beoordeling, de plicht tot het opstellen ervan overgaat op een groot aantal lagere overheden en particuliere bedrijven. Voor deze partijen is het lastiger om de genoemde samenhang tussen plannen aan te tonen.

2.4 Aandeel duurzame energie en CO₂-reductie

Uit het planMER blijkt dat de Beleidsvariant weliswaar een verbetering laat zien voor het aandeel duurzame energie, maar dat de beleidsdoelstellingen hiermee nog niet worden behaald. De CO₂-reductiedoelstellingen van verkeer worden eveneens niet gehaald. In het planMER ontbreekt het aan een (ruimtelijke) uitwerking van alternatieven voor bijvoorbeeld windenergie.⁶ In de ontwerp omgevingsvisie geeft de provincie wel aan dat indien initiatieven van de gemeenten en particulieren te weinig vermogen opleveren, zij via een inpassingsplan gebiedsontwikkeling starten voor de aanleg van windparken.

- De Commissie adviseert na te gaan welke extra maatregelen en bestuurlijke acties de provincie kan uitvoeren om voor het aandeel duurzame energie aan de beleidsdoelen te kunnen voldoen. Neem deze informatie mee in de besluitvorming over de omgevingsvisie en de investeringsagenda.

3. DOORWERKING VAN DE OMGEVINGSVISIE

De omgevingsvisie geeft richting aan het ruimtelijk beleid van de provincie. De eerste stap die daarin wordt gezet is het juridisch borgen van het provinciaal belang in de Omgevingsverordening. Het beleid zal uiteindelijk moeten landen in plannen, beheersverordeningen, projecten en programma's. Via monitoring en evaluatie zullen de ontwikkelingen worden gevolgd.

---

⁵ zie ook bijlage 2 zienswijze 232 van de gemeente Dinkelland waarin wordt aangegeven dat het Natura 2000 beleid onvoldoende is uitgewerkt.

⁶ zie bijlage 2 zienswijze 228 van de gemeente Ommen waarin wordt aangegeven dat zij van mening zijn dat de aangewezen gebieden voor de plaatsing van windmolens onvoldoende zijn gemotiveerd.

Het planMER bevat een overzicht van lopende m.e.r.-plichtige activiteiten. Nieuwe m.e.r.-plichtige activiteiten zijn niet benoemd. In het licht van de (nieuwe) sturingsfilosofie is dat een logische keuze. De aanpak van de Omgevingsvisie is gericht op ontwikkelingsplanologie. Het bijbehorende instrumentarium, zoals de Omgevingsverordening, moet in dat geval wel duidelijk toetsbaar zijn. De Commissie concludeert dat het ontbreken van een duidelijk toetsingskader mogelijk leidt tot een te grote vrijblijvendheid en onduidelijkheid over de borging van de kwaliteit. Ook is niet duidelijk wie bepaalt of een eventuele afwijking van de criteria is toegestaan. Zo is bijvoorbeeld bij toepassing van de SER ladder bij bedrijventerreinen, woningbouw en recreatie de benodigde afstemming met andere gemeentes niet expliciet genoemd. Ook hoe moet worden bepaald of er zwaarwegende sociaaleconomische belangen zijn, is niet duidelijk.

- De Commissie adviseert bij de besluitvorming aan te geven wat de consequenties zijn van de omgevingsvisie voor de lopende plannen en projecten, waaronder die met een m.e.r.-plicht.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Overijssel

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Overijssel

Besluit: Vaststellen van een Provinciale Omgevingsvisie

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: nvt

Activiteit: De Omgevingsvisie is kaderstellend voor het strategisch beleid voor de fysieke leefomgeving. Doel is om meer samenhang te creëren tussen het streekplan, waterhuishoudingsplan, het milieubeleidsplan, en het provinciaal verkeer- en vervoerplan.

Betrokken documenten:

- Verslag Bijeenkomst Stedelijke Ruimte, 3 november 2008
Toelichting op verschilkaarten, 25 februari 2009
Concept verslag bijeenkomst Groene Ruimte, 24 oktober 2008
Ontwerp Omgevingsverordening Overijssel 2009, maart 2009
Bijlagen, Ontwerp Omgevingsverordening Overijssel 2009, maart 2009
Toelichting, Ontwerp Omgevingsverordening Overijssel 2009, maart 2009
- Samenvatting onderzoek 'Bereikbaarheid in Overijssel', verkeersaspecten planMER Omgevingsvisie Overijssel, 4 maart 2009
- 'Bereikbaarheid in Overijssel', verkeersaspecten planMER Omgevingsvisie Overijssel, 4 maart 2009
- Verkeersaspecten planMER omgevingsvisie, Technische rapportage verkeersmodellen, 4 maart 2009
- De ontwerp-Omgevingsvisie in vogelvlucht, december 2008
Ontwerp Omgevingsvisie, Plan-Milieueffectrapport/Duurzaamheidsbeoordeling, november 2008
- Bijlagen Ontwerp Omgevingsvisie, november 2008
- Ontwerp Omgevingsvisie, Visie en uitvoeringsprogramma voor de ontwikkeling van de
- fysieke leefomgeving van de provincie Overijssel, november 2008
- Ontwerp Omgevingsvisie, Catalogus Gebiedskenmerken, november 2008
- Ontwerp Omgevingsvisie Waterbijlage, november 2008
- Beeld Omgevingsvisie 2008, augustus 2008
- Ontwikkelingsperspectieven, 13 augustus 2008
- Duurzaamheidseffecten Verkeer Omgevingsvisie Overijssel, 16 maart 2009

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

advies aanvraag: 18 februari 2008

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 26 mei 2008

kennisgeving MER in Staatscourant 247 van: 19 december 2008

aanvraag toetsingsadvies: 18 december 2008
ter inzage legging MER: 22 december 2008 t/m 1 maart 2009
toetsingsadvies uitgebracht: 24 april 2009

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. W.H.A.M. Keijsers
ir. N. Maas
drs. R. Meeuwssen (werkgroepsecretaris)
ir. J. Termorshuizen
drs. L.H.J. Verheijen (voorzitter)
ir. R.F. de Vries

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

- 1 A. de Lange, HARDENBERG
- 2 L. Oenema, BLOKZIJL
- 3 J.B.J. Pinners, TUBBERGEN
- 4 W.H. Veneklaas, HOLTEN
- 5 Drs. A. Bentinck van Schoonheten, HEETEN
- 6 Samtgemeinde Emlichheim, EMLICHHEIM, DUITSLAND
- 7 J. Ellenbroek, DEVENTER
- 8 J.J. de Koning, VRIEZENVEEN
- 9 Provincie Fryslân, Gedeputeerde Staten, LEEUWARDEN
- 10 Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW), WOERDEN
- 11 D. Foppen, DEDEMSVAART
- 12 VNO-NCW, DEN HAAG
- 13 Koninklijk Nederlands Watersport Verbond, NIEUWEGEIN
- 14 K.D. Prins, STEENWIJK
- 15 J. Brandsma, GIETHOORN
- 16 P. Aalberts, GIETHOORN
- 17 J. Nijhuis, GEESTEREN
- 18 IVN Vereniging voor natuur- en milieueducatie, LOSSER
- 19 IVN Vereniging voor natuur- en milieueducatie, RIJSSEN
- 20 VOF Sekdoorn, DEN HAM
- 21 IVN Vereniging voor natuur- en milieueducatie, LOSSER
- 22 Overijssels Particulier Grondbezit, OLST
- 23 't Nije Hoes, BUURSE
- 24 Regio Twente Hulpverleningsdienst, ENSCHEDE
- 25 Europark Coevorden-Emlichheim, LAAR DUITSLAND
- 26 Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV), INGEN
- 27 Stadt Nordhorn Abteilung Amt für Stadtentwicklung, NORDHORN
- 28 Waterschap Veluwe, APELDOORN
- 29 K.H. Poppens, VINKENBUURT
- 30 TenneT TSO B.V., ARNHEM
- 31 ROC Kampen Exploitatie B.V., KAMPEN
- 32 Landgoed "De Gunne" B.V., HEINO
- 33 M. Pullen, MARKELO
- 34 J.C.T. Ringeling en P.F. Munnik, DEDEMSVAART
- 35 Gemeente Steenwijkerland, STEENWIJK36 Weidevogelbescherming "Ave-reest", DEDEMSVAART
- 37 Stichting Natuur- en Milieuraad Hengelo e.o., HENGELO
- 38 S. Timmerman, SCHEERWOLDE
- 39 Maatschap Hoorn, GIETHOORN
- 40 J.H.B. van Kamer, HARDENBERG
- 41 G.J. Wijnhout, RAALTE
- 42 CSG Reggesteyn, leerlingen 5 VWO, NIJVERDAL
- 43 H.J. van den Brink, GIETHOORN
- 44 Th.F.M. Reichert, NOTTER
- 45 M.T.H. van de Vegte-Abbing, ZWOLLE
- 46 V.G.J. Alves, GIETHOORN
- 47 Stichting BOLDOR, Stichting tot behoud van het open landschap tussen De-demsvaart, Ommen en Rheezerveen, RHEEZERVEEN
- 48 Belangenvereniging Vrij Wonen, BERGENTHEIM
- 49 G. en J. Roskam, DALFSEN
- 50 G. Braker, NIJVERDAL
- 51 Vereniging Verontruste Burgers van de Hof van Twente, MARKELO
- 52 L. van Duijn, STEGEREN
- 53 Landgoed Junne, ZETTEN
- 54 Maatschap Hop-Berger, DE POL
- 55 A.P.W. Bovendeert, WITHAREN
- 56 VVMN, Vereniging Varkenscluster Markelo Nee, MARKELO
- 57 H. Hartong, KAMPEN
- 58 Dorpsraad Hellendoorn, HELLENDOORN
- 59 R. ter Beek, OMMEN
- 60 Vereniging Plaatselijk Belang Vinkenbuurt, VINKENBUURT

61 H.J. Afink, BOEKEL0
62 Plaatselijk Belang Marle, HELLEND0ORN
63 N.C.G. van Bommel, OSSENZIJL
64 A. en H. de Lange en W.G. de Lange-Jaspers, ARRIEN
65 R. Mulders, RAALTE
66 Akzo Nobel Industrial Chemicals B.V., HENGEL0
67 Stichting De Groene Hof, DIEPENHEIM
68 E. van Ittersum, GIETHOORN
69 J. van Ittersum-Klei, GIETHOORN
70 Bond Heemschut, DALFSEN
71 Vereniging tot Behoud van Usselo en de Usseleres, USSELO
72 K. Brinkman, STEENWIJK
73 NWEA, Nederlandse Win Energie Associatie, UTRECHT
74 Staatsbosbeheer Regio Oost, DEVENTER
75 Gemeente Kampen, KAMPEN
76 Gemeente Hardenberg, HARDENBERG
77 Gemeente Losser, LOSSER
78 Gemeente Raalte, RAALTE
79 Gemeente Enschede, ENSCHEDE
80 H.A. Korenromp, BROEKLAND
81 A.J.M. Kloosterman, BROEKLAND
82 M. ten Hove, RAALTE
83 Landgoederenoverleg Raalte, B.F. van Ittersum
84 Bureau Visscher, DAARLE
85 Gemeente Dalfsen, DALFSEN
86 Ministerie van VROM, DEN HAAG
87 A.H.M. Jannink, BENTELO
88 Fruitkwekerij 't Duvelshöfke, OLDENZAAL
89 Overijssels Platform Verkeer en Vervoer, ENSCHEDE
90 Gemeente Zwartewaterland, HASSELT
91 Stichting Anti Industriële Veehouderij Marle, HELLEND0ORN92
92 LTO Noord afd. Salland, LUTTENBERGJ.W. Zuurhout, RAALTE
94 C.P.M. Zoon, WITHAREN
95 J. van Moolenbroek-Putters, WIJHE
96 P. Werksma, ZWOLLE
97 A.P.M. en S.M. Reuver en P.A.H. Reuver-van Dijk en B.J. Reuver-Aalvanger,
DEURNINGEN
98 J.M. den Hoedt, ARRIEN
99 T. Broeks, RAALTE
100 G. Schiphorst, RAALTE
101 P.J.M. Maas, RAALTE
102 M. Kuipers, RAALTE
103 H. Deunk, RAALTE
104 H. en I. Deten, RAALTE
105 J.H.J. Nijhuis, RAALTE
106 G. Strookappe, RAALTE
107 A. Appelman, WIJHE
108 J. Overesch, NJ RAALTE
109 J.M. Dunhof, ENSCHEDE
110 E. Kleinlangevelsloo/Slurink, RAALTE
111 Verkeerscommissie Mariënheem, MARIENHEEM
112 Maatschap Velthuis, OLDENZAAL
113 Stichting N35 Raalte Rechtdoor, BROEKLAND
114 R. Mulders, RAALTE
115 H.J. Ergers en H. Gerdes, RAALTE
116 G. van der Weegh, RAALTE
117 J.J. Hinnen, RAALTE
118 A. Langevoort, RAALTE
119 Fam. Tuten, RAALTE
120 B.G.M. Duteweerd, RAALTE
121 Fam. Hekkers, RAALTE
122 J. Beltman, BECKUM

123 Vereniging voor Streekbelangen Kamperveen, KAMPERVEEN
124 J.T.H. Wessels, WIJHE
125 CUMELA Nederland, NIJKERK
126 Stichting Natuur en Milieu Wierden, WIERDEN
127 K.W. Oldeboer, RAALTE
128 E.J. Oldeboer, RAALTE
129 G.H.M. Oldeboer, RAALTE
130 A.E. Zwat, RAALTE
131 H. van Harten, HOGE HEXEL
132 J. Jonkman, RAALTE
133 P.E. Cost Budde en M.G.E. Cost Budde-Buisman, WIJHE
134 Landschap Overijssel, DALFSEN
135 Omwonenden van Het Landgoed De Eese, WILLEMSOORD
136 B.H.J. en H.J.H. ten Voorde, MARKELO
137 Th. Witte, RAALTE
138 Overijssels Agrarisch Jongeren Kontakt, UTRECHT
139 W.I. Talsma, HASSELT
140 LTO Noord, afd. Tubbergen, VASSE
141 A.C. Haarman, DE LUTTE
142 J.C. van der Werff en B. Heijdeman, WIJHE
143 Maatschap Dreteler-Meijer, BOEKELO
144 IVN De Grutto, Olst-Wijhe, WIJHE
145 J.F. Bolster, WIJHE
146 G. Schuurman en J.H. Schuurman-Posthoorn, WIJHE
147 F. Albers, RAALTE
148 M. Hebben, RAALTE
149 Agrarische Natuurvereniging 'Het Camperland', KAMPERVEEN
150 Houd Wijhe Groen, WIJHE
151 TH. Venemann, IJHORST
152 Vereniging Rosengardeweg, DALFSEN
153 G.A. Minkjan, HENGELO
154 E.S. Haarman-Eshuis, RAALTE
155 A.R. Blokland en E.A.M. Blokland-Semmekrot, WIJHE
156 Motorclub Nijverdal Hellendoorn, NIJVERDAL
157 NVV Regio Salland, RAALTE
158 LTO Noord afd. West-Overijssel, KAMPEN
159 Eelerwoude B.V., GOOR
160 S.K. van Grondelle en Padt, ENSCHEDE
161 CDA-fractie gemeente Hellendoorn, DAARLERVEEN
162 Gelders Overijssels Bureau voor Toerisme, DEVENTER
163 Stichting Particuliere Historische Buitenplaatsen, HEERDE
164 Fam. Berger, OMMEN
165 Fam. Jongschaap, OMMEN
166 Kring Werkgevers Rijssen, RIJSSEN
167 IVN-afdelingen Deventer, Zwolle en Wijhe-Olst, WIJHE
168 J.J.M. Schiphorst, BROEKLAND
169 Gemeente Rijssen-Holten, RIJSSEN
170 A. Booijink en C. Smit, RAALTE
171 VNO-NCW Overijssel, APELDOORN
172 ANWB, DEN HAAG
173 H. Wassink, WIERDEN
174 Landkreis Grafschaft Bentheim, NORDHORN
175 Maatschap Westenenk-Berghuis (agrarische onderneming), RAALTE
176 Maatschap Ploer, GIETHOORN
177 S. Heringa, HENGELO
178 Gemeente Staphorst, STAPHORST
179 Gemeente Wierden, WIERDEN
180 Regio Twente Netwerkstad, ENSCHEDE
181 Overijssels Dijkgravenoverleg, COEVORDEN
182 Stichting VROM, WESTERHAAR
183 LTO Noord Overijssel, DEVENTER
184 Raedthuys Groep, ENSCHEDE

185 H. van Rossen, WIJHE
186 Vereniging Behoud Tweekelo, TWEKKELO
187 De Wolff Nederland Windenergie, HEERENVEEN
188 Stichting Milieuraad Zwolle, ZWOLLE
189 J. Poffers, HARDENBERG
190 J. Vendrig, SCHEERWOLDE
191 B. Moleveld en A. Moleveld-Hermsen, WETERING
192 C.F. van Welderen Rengers, Landgoed Het Reelaer, RAALTE
193 J.H. Heuver, HELLENDOORN
194 Fam. Dasselaar, HOGE HEXEL
195 KNNV afdeling Zwolle, ZWOLLE
196 LTO Noord afd. Wierden, HOGE HEXEL
197 Stichting Beheer Salland Grond, LEMELERVELD
198 Gemeente Haaksbergen, HAAKSBERGEN
199 Dienst Landelijk Gebied, ZWOLLE
200 Natuur en Milieu Overijssel, ZWOLLE
201 Familie G. en J. Roskam, DALFSEN
202 A. van Gelder, HOGE HEXEL
203 H.B. Prinsen-de Vroome, ZUIDVEEN
204 Gemeente Oldenzaal, OLDENZAAL
205 J.H. Kamphuis, melkveehouder, VROOMSHOOP
206 F. en A. Schasfoort, RAALTE
207 Stichting Menno van Coehoorn, WEZEP
208 Maatschap Schutmaat-Zandvoort, HELLENDOORN
209 Stichting Behoud de Kamp, ZUIDVEEN
210 Fractie Burgerbelang gemeente Hellendoorn, HELLENDOORN
211 Waterschap Velt en Vecht, COEVORDEN
212 Maatschap Bekkenkamp-Drent, DIEPENHEIM
213 CMS Derks Star Busmann, UTRECHT
214 Stichting Lonneker Land, ENSCHEDE
215 IJsseldelta Kampen, KAMPEN
216 Gemeente Twenterand, VRIEZENVEEN
217 Waterschap Reest en Wieden, MEPPEL
218 Gemeente Hellendoorn, NIJVERDAL
219 Stadt Bad Bentheim, BAD BENTHEIM
220 G.H.J. Jagers op Akkerhuis, SAASVELD
221 Gemeente Deventer, DEVENTER
222 Landgoed "De Kunne", DE LUTTE
223 B.G.J. Jagers op Akkerhuis, SAASVELD
224 J. ten Wolde, GIETHOORN
225 Maatschap Timmerman, SCHEERWOLDE
226 A. Spijker, NIEUWLEUSEN
227 G.J.H. Brunnekreeft, MARKELO
228 Gemeente Ommen, OMMEN
229 Gemeente Hof van Twente, GOOR
230 Gemeente Almelo, ALMELO
231 J. Schouten, HOGE HEXEL
232 Gemeente Dinkelland, DENEKAMP
233 J. van Ittersum, GIETHOORN
234 R. van Ittersum, GIETHOORN
235 Landbouwliden van de landinrichtingscommissie SGP Noordwest Overijssel,
STEENWIJKERWOLD
236 W.B.J. Hunneman, HEETEN
237 Vitens Overijssel, LELYSTAD
238 Stichting Twickel, A.H. Schimmelpenninck, DELDEN
239 Bewoners Binnenveld/Eertmanshoek/Nijstad, WEERSELO
240 Stichting Natuurlijk Twente, ALMELO
241 Gemeente Deventer
242 Kamer van Koophandel Oost Nederland, ENSCHEDE
243 Provincie Drenthe, ASSEN
244 Comité 'Houdt het Holterbrook groen', HOLTEN
245 Vereniging van Recreatieondernemers Nederland (Recron), MEPPEL

246 Weerribben Schapenzuivel, SCHEERWOLDE
 247 W.F.A. Grose, ROSSUM
 248 Maatschap Veldkamp-Westendorp, HOGE HEXEL
 249 VOF OC De Zomerdijk, KAMPEN
 250 Maatschap Steenberg, HOGE HEXEL
 251 H.B. Hunneman, BROEKLAND
 252 Gemeente Borne, BORNE
 253 G.J. Voorthuis, BENTELO
 254 A.T. van Meerveld, LAAG ZUTHEM
 255 Gemeentebelangen Hellendoorn, NIJVERDAL
 256 L.J. Timmers, RAALTE
 257 Regio Stedendriehoek, DEVENTER
 258 N. Verhoog, RAALTE
 259 J.W. Pot, RAALTE
 260 VOF Schuurs, HELLENDOORN
 261 P.H. Winter, GIETHOORN
 262 J. Driezen, GIETHOORN
 263 Kampereiland Pachttersbond, GENEMUIDEN
 264 H. Vrugteveen, RAALTE
 265 A.J.F.S. Klein Overmeer, RAALTE
 266 A. Groot Koerkamp, RAALTE
 267 B.G. Kloosterman, RAALTE
 268 Fam. Hutten, RAALTE
 269 W.J. Langendijk, RAALTE
 270 A.J. Smit, RAALTE
 271 W. Booijsink, RAALTE
 272 Fam. Ophof, RAALTE
 273 J.G. Smeenk, RAALTE
 274 Racketcentrum Ramele, RAALTE
 275 B. Kogelman, RAALTE
 276 J. den Biggelaar, RAALTE
 277 J. Homma, RAALTE
 278 Groot Scholtenhagen, HAAKSBERGEN
 279 OPVV, Overijssels Platform Verkeer en Vervoer, ENSCHEDE
 280 Gemeente Olst-Wijhe, OLST
 281 I. Severens en E. Meynen, WIJHE
 282 W. Middelhof
 283 Ter Huurne Holland Markt B.V., HAAKSBERGEN
 284 H.J.M. Paauw, HEINO
 285 H.J. Volkerink, RAALTE
 286 H.H. Winter, GIETHOORN
 287 Algemeen Plattelands Belang, BATHMEN
 288 A. Meijerman, RAALTE
 289 Twentse Werkgroep Natuurbehoud, ENSCHEDE
 290 G.A.L. Mensink, BROEKLAND
 291
 292
 293 M. Nijkamp, RAALTE
 294 KNNV afd. Vriezenveen en Milieuraad Den Ham-Vroomshoop, VRIEZENVEEN
 295 Gemeente Dinkelland, DENEKAMP

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport Omgevingsvisie Overijssel

De provincie Overijssel stelt een Omgevingsvisie Overijssel op. Deze visie moet de beleidsterreinen van het streekplan, het streekplan, het waterhuishoudingplan, het milieubeleidsplan en het provinciaal verkeer- en vervoerplan in één integrale visie bundelen en meer samenhang creëren. Er is een milieueffectrapport voor het plan (planMER) opgesteld dat is gekoppeld aan de besluitvorming over de omgevingsvisie en dat op hoofdlijnen de milieueffecten van het nieuwe omgevingsbeleid beschrijft. Dit toetsingsadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage gaat in op de inhoud van het planMER.

ISBN: 978-90-421-2647-3

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

